

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frs., 1/2 an 9 frs., 1/4 an 4 frs. 50 cm.

Fóca apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Unú sirú garmond:
odatá 7 cr., a dóua órá 6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fie care publicá-
țiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóca
să se adreseze la «Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blașiú.

Anulú III.

Blașiú 2 Septembre 1893.

Numérulú 35.

La începutul anului școlastic. —

Suntemú la începutul unui. nou an școlastic. Zidirile școlastice vorú fi éráși împoporate de fiil poporului românú setosú de cultură.

Cândú privimú, cum alérgă fiil nostri la învățatură, fără de voe ni-se impune gândulú de a contempla puținú starea șcólelor românesce de astăđi.

Nu suferé indoélă, că șcólele nóstre aú să se lupte cu mari greutăți. Între tóte însă cea mai mare este lipsa de mijlóce materiale.

Legile școlastice pretindú totú mai multú atátú cu privire la înmulțirea și lărgirea localurilor de școlă, câtú și cu privire la îmbunătățirea dotațiunii corpului învățătorescú. Aceste pretențiuni nu stăú în proporțiune cu mijlócele, de cari dispune biserica și poporul nostru. Ér statulú nu ne întinde nici unú ajutoriú, de órece aceste șcóle nu stăú și nu potú să stea în servițiulú ideii dominante de magiarisare.

Astfelú cu mare îngrijire privimú la viitoriulú șcólelorú, în care se adună acum finerimea română spre a fi crescută în frica lui Dumnezeu, în alipire de sfinta biserică și în iubire de națiune.

E dreptú, că mulți dintre bărbații nostri inteligenti, atátú preoți, câtú și mireni aú pătunsú gravitatea situațiunii și facú totú ce este cu putință pentru a ține șcólele nóstre la nivelulú acela, întru câtú pe basa legilorú esi-

stente să nu pótă fi nimicite și înlocuite cu șcóle comunale ori de statú. Auctoritățile supreme bisericesci facú cele mai mari efortări, ca să provadă șcólele medie cu profesori în numărú suficientú și deplinú cualificați și să delătore tóte scăderile. Protopopii în mai multe districte alérgă din comună în comună, arată cu tótă tăria cuvintului pericolulú, ce póte urma pentru biserica și națiunea nóstră în casú, cândú poporulú nu va face totú ce este cu putință spre a-și mântui șcólele sale. Unde protopopii aú fostú spriginiți și de fruntașii respectivelorú comune, aú pututú pune șcólele în rindú bunú, așa încátú acestea vorú puté înfrunta ataculú, ce l'a intenționatú guvernulú cu augmentarea salarelorú învățătoresce proiectată prin legea de curéndú votată de parlamentulú țerei.

Cu tóte acestea rămânú încă multe șcóle, cari nu se vorú puté mântui numai cu puterile proprii ale respectivelorú comune bisericesci, și astfelú trebuie să creămú nesmintitú fonduri pentru ajutarea acelorú șcóle.

La crearea acestorú fonduri este de lipsă, ca tótă suflarea românescă să fie pătunsă de importanța șcólei române, căci numai convingerea, că școlă română este unú factorú puternicú pentru conservarea și emanciparea nóstră națională, va puté însufleți poporulú la aducerea jertfelorú de lipsă pentru susținerea și dezvoltarea institutelorú nóstre de învățămintú.

Acéstă convingere însă, durere, nu se póte produce în sinulú poporului nostru din cauză, că cei chemați în fórté multe casuri nu se îngrijescú, ca în șcólele nóstre educațiunea și instrucțiunea să progreseze așa de tare, întru câtú poporulú să pótă vedé și pipăi binele, ce se produce prin șcóle.

Învățătorii în locú să stea de școlă, în multe casuri își vedú de alte afaceri private. Pruncii în locú să fie tractați cu blândețe, suntú întimpinați cu tractare dură și astfelú înstrăinați de școlă, pe care o consideră de unú rău mare. Ceea ce este însă și mai durerosú, preoții adese ori nu-și implinescú oficiulú de directori de șcóle. Cu sêptemânile întregi nu se abatú pe la școlă, ca să vadă, că ce face docentele. Unii dintre preoți chiarú și propunerea religiunii o lasă în grija învățătorului. Nu e deci mirare, că la sfârșitulú anului școlasticú băeții nu arată nici unú progresú, și că la multe șcóle elementare chiarú și pruncii, cari aú absolvatú alú șeselea anú de școlă, nu sciú ceti, scrie și computa, cum se cuvine să scie după șese ani de învățatură.

Întrebămú acuma, că unú poporú, care nu vede nici unú progresú în școlă sa susținută cu grele jertfe, cum se va însufleți pentru susținerea și dezvoltarea aceleia? Și cum se va puté îndupleca, ca să dea ceva și pentru șcóle din alte comune mai sêrace, cândú în comuna sa proprie este silitú să vadă, că tóte jertfele sale suntú zădarnice?

Feuilleton.

Sócra dracului.

Poveste andalusiană.

Într'unú satú din Andalusia trăia o vedúvă bătrână și fórté urtă. Aú poreclit'ó nană Holofernes, și băeții satului fugiau, de mâncau pămintulú, îndată ce o vedeau din depărtare. Ea avea o fată. O chemau Pamfilă. Asta îi făcea multú necasú. Era leneșe și rea de lucru și bucurosú lăsa să o certe tótă ziua. Cândú vorbele aspre ale mamă-sa îi intrau pe o ureche, nu era putere pe lume, care să le opréscă să nu-í ese pe cealaltă. Dar cu ficiorii satului se întâlnea bucurosú.

Odatá o prinse mamă-sa, cum se înțelegea priu semne cu unú ficiorú frumúșelú prin feréstră. Îndată începu a juca pe spatetele ei mătura, ce o ținea nana Holofernes în mână. „Stăi numai, fată de nimica, te învățú eu, să te drăgostesci! Îți rupú óșele!”

„Dar eu vreau să mă măritú!”

„Ce ăci? Să te măriți? Dór ai nebunitú? Pău'ce trăescú eu, nu te vei mărita.”

„Dar de ce nu? Dór și tu te-ai măritatú, și bunica.”

„Firesce că m'am măritatú, dar mi-a părutú rău, pentru că am născutú o fată de nimica. Însamná-ți-o! Eă, și mama, și buna ne-amú măritatú, dar nu voiú răbda, să faci și tu asemenea. Înțeles'ai?”

În certe de acestea își trăiaú dílele mama și fata, numai câtú mama se făcea totú mai certăreșă, érá fată-sa totú mai drăgostósă. Traiulú li-se făcea totú mai rău. Într'o dí nana Holofernes, mániosă cum era, o blăstémă ăicéndú: „Dare-ar ceriulú, să te măriți după draculú!”

N'a trecutú multá vreme, și a sositú Pamfilei unú pețitorú. Era tinéru, frumúșelú, bogatú, de altulú mai alesú nici dori nu și-ar fi pututú. Împotrivirea mamei certăreșe era frântă. Făcură dar pregătirile la ospétú. Firesce că totú în certă. Dar părerea ómenilorú despre mirele acela alesú acuși se schimbă. Găsiu, că ar fi prea prietinosú și lasă prea ușorú să fie așa, precum ăice altulú. Nana Holofernes încá începu a se uita la elú cu alți ochi, și cu câtú se uita mai multú la elú, cu atáta era mai gândită. Își aducea aminte ca prin visú de blăstémulú său.

În sfârșitú sosi și ziua cununiei. Murea viclenă făuri o apucătură minunată, pentru ca să-și împrăstie gândulú rău, care-lú avea despre mire. După ospétú a chematú pe fată-sa la o parte și i-a poruncitú să închidă bine feréstra și ușa camerei și să astupe tótă crepătura, numai gaura cheii să o lase deschisă. „Apoi să ieai unú mițisorú sfințitú și să-ți bați cu elú bărbatulú, până voiú ăice, că-i destulú. Așa e datina la tóte nunțile.”

Pamfilă ascultă de mamă-sa, póte întâia dată în viața sa. A închisú bine feréstra și ușa și a astupatú tótă crepătura, numai gaura cheii nu. Apoi a luatú în mână mițisorulú sfințitú și a începutú să-și bată cu elú bărbatulú. Dar îndată ce a vedutú acesta ramulú sfințitú, a începutú să fugă, și neaflândú altă ușiță a scăpatú prin gaura cheii. — A fostú chiarú necuratulú.

Venise, să tragă folosú din blăstémulú nanei Holofernes. Dar și-a datú de omú. Cândú scăpase prin strîmtórea zarului, întră într'o sticlă, carea o ținu sócră-sa de afară la gaura cheii, și îndată ce vedú acésta pe ginerile său în sticlă, o astupă bine.

Locașú neplăcutú a fostú sticla aceea pentru mire. La începutú sermanulú dracú

Dacă vrem decî, ca poporul nostru să jertfescă mai mult decît pînă acum pentru susținerea și dezvoltarea școlilor, trebuie să căutăm de timpuriu căi și mijloace pentru a ridica școlile populare la nivelul prescriș de lege în ceea ce privește progresul, învățămîntul și educațiunea.

Spre scopul acesta este de lipsă înainte de toate o controlă severă asupra directorului școlii și a învățătorului.

La acesta ni-se va răspunde pôte, că avem destui inspectorii scolastici districtuali, cari sunt putătorii oficiilor protopopesci. Aceștia sunt chemați a controla corpul învățătoresc.

Da! avem inspectorii, însă trebuie să spunem franc, că unii dintre ei nu-și implinesc acestu oficiu important, ori nu și-lu implinesc în măsura aceea, întru cât să fim deplin liniștiți.

De aceea este de lipsă, ca și prin persoane destoinice din gremiu să se controleze activitatea tuturor organelor noastre scolastice subalterne.

Avem oficiu de inspectoru scolasticu archidieceșan. Purtătoriu acestui oficiu ar trebui după părerea noastră să viziteze în fiesce care anu câteva dintre școlile noastre mai virtosu pe timpul examenelor, pentru ca să se convingă din intuițiunea sa proprie, dacă informațiunile oficiose, ce se dau la consistoriu, sunt corăspundătoare stării factice a lucrului.

Sau dacă inspectorul scolasticu archidieceșan nu ar puté să o facă acesta singur, ar trebui să i-se dea ajutoriu, trimițendu-se și alte persoane din gremiu prin comunele noastre bisericesci.

Îndată ce protopopii, preoții și învățătorii ar vedé, că sunt controlați chiar din gremiu întru împlinirea datorințelor lor față cu școla, învățămîntul ar lua unu avîntu cu multu mai mare, care ar face pe credincioșii nostri să se convingă, că jertfele aduse pentru școlă nu sunt zădarnice și astfel și dinșii s'ar însufleți totu mai multu, ca să facă totu ce este cu pu-

tință, pentru ca școla romănescă să nu fie casată de organele statului.

Dar să reasumăm. Nu este destul a cere dela popor jertfe preste jertfe pentru școlile romănesci, ci este înainte de toate de lipsă a face, ca poporul să se convingă, că acele școle sunt într'adevăr o binefacere, ér nu numai o sarcină pentru dînsul. Binefacere voru fi însă, dacă se va face într'insele și progresu în învățămîntu cu multu mai mare, decît cel de astăzi, cându trebuie să vedem cu durere, că după 24 ani dela aducerea legii despre instrucțiunea poporală obligătoare în unele comune nu aflăm omeni, cari să scie ceti și scrie cum se cade.

Colera.

Cetim prin alte foi și am primit și informațiuni nemijlocite, că în comuna romănescă Micuș de lângă Turda s'au întimplat turburări, cându auctoritatea administrativă a voit să facă și acolo dispoziții preventive în contra colerei. Turburările n'au fost seriose, dar cu toate acestea au fost unu semn alu neîncrederii, ce o nutresc țăranii nostri față cu organele administrative. Causa proprie a turburărilor în casul amintit a fost într'adevăr faptul, că poporul era alarmat prin vești despre aceea, că organele administrative și medicii pe airea ar fi tratat în chipu forte neumanu cu morboșii, nu ar mai fi cercat multu, de ce felu de bolă sunt cuprinși, ci i-ar fi adunat pe toți la unu locu cu cei cuprinși într'adevăr de colera, ba une ori, așa dice faima, i-ar fi îngropat chiar de vii. Noi așa ceva de locu nu putem presupune despre oficialii administrativi, deși scim despre ei, aprupe toți magiari, câtu de mare le este iubirea, cu care îmbrățișează ei cauza țăranului romănu, și zelul, cu care concurează la marea operă de pacificare a Romănilor.

Rēul în casul de față l'a mai grăbit și împrejurarea, că protopreterele de acolo, și de altcum nespuse de binevoitorii Romănilor, nu scie ori nu vre să scie romănesce. Unu faptu tristu acesta, unu faptu, care osîndesce întrégă administrația unгурescă. Romăni să-și plătescă oficialii, și apoi cei dela putere, în contra legilor și dreptății, să le pună oficialii de aceea, cari nu se pot înțelege cu poporul. Frumose stări! Și pentru că oficialii nu se pot înțelege cu poporul și prin urmare nu-și pot implini datorința de a-lu lumina și capacita cu buna, trebuie să li-se facă țăranilor nostri rușinea de a fi duși în cetă mare încătușati la Turda, și pôte că să li-se mai facă și procesu, pentru că s'au împotrivit auctorității publice! Întru adevăr extra Hungariam non est vita. Cei dela putere în locu de a delătura pe oficialii cei ce nu pot ori nu voru să se înțeleagă cu poporul, în locu de a o face acesta, mai bine adevărescu sub scutul constituțiunii dicala, că Turculu te bate, Turculu te judecă.

Dar să le lăsam acestea și să nu mai batem toca la urechea surdului. Vedé-vor cei dela putere, unde voru ajunge cu procedura asta de pacificare a Romănilor.

Noi din incidentul casului de față vom să ne îndreptăm cătră preoțiimea noastră, ca ea să îndrepte, ce strică alții. Este faptu constatatu, că rēul e în țară. În casuri de epidemie constatarea oficiosă a rēului de regulă întârzie. Bine și face. O face adecă acesta cu scopul de a nu alarma populațiunea îndată pentru câteva casuri sporadice, și și acelea dubii. Dar acum de câteva zile s'a dat deja publicității constatarea oficiosă, că în mai multe comune ale Ardélului s'a ivit colera asiatică și s'au întimplat în urma ei și casuri de morțe. Preoțiimea noastră are decî să-și implinescă și ea la rindul său datorința, ce i-o impune în casuri de acestea oficiul și prudența. Ea este

se puse pe rugăminte. Ruga pe bătrana cu măguliri și vorbe dulci, să-lu lase din sticlă. Promitea bunuri preste bunuri, însă înzădaru. Îi grăia despre nedreptatea, ce a sevărsit-o ea, cându în contra tuturor drepturilor și legilor l'a aruncat în închisore. În sfârșit începu să amenințe. Însă înzădaru, nana Holofernes parcă asurdisse. Duse sticla în Pirenei și o aședă acolo pe vârful unui munte singuraticu. Acolo lăsa pe dracul și se întorse acasă bucurându-se.

Dece ani a petrecut dracul acolo între părății strimți ai prinsorii sale. Ce fericiți dece ani au fost aceia! Toți trăiau îndestulati, se cuprindeau numai cu lucrurile sale și nu se amestecau într'ale altora. Nici o hoție, nici o nedreptate. Închisorile se goliră, judecătorii porniră în călătorii, advocații muriră de fome.

Dar fericirea asta încă n'a ținut câtu fi lumea.

Unu ostaș și-a căpătat concediu și mergendu cătră casă a trecut chiar preste muntele acela. Ajungendu în vârful lui vedu ceva strălucindu în rașele soarelui. Vedu sticla, o luă în mână și nu se putea mira destul, cându vedu într'insa pe dracul. Elu de multu postu și mai ales de multu cătrănu s'a fost uscatu ca o prună friptă.

„Ce omulețu pôte să fie în sticla asta?” se întrebă într' sine ostașul.

„Eu sunt spiritul acela, care se cuprinde cu îndreptarea lumii,” răspuse dracul ghicindu-i gândul. „Rēutatea unei sócre mă ține închis acum de dece ani. Scapă-mă, vitézule! Dreptu rēsplată îți promit totu ce-ți doresce inima.”

„Dorescu, să scap din cătănie,” dise ostașul nebatându-și multu capul.

„Scap dintr'insa,” dise dracul, „numai deschide sticla.”

Ostașul începu să o deschidă. Dar dintr'insa eși o putere, de-lu ameți de capu. Îndată o închise érăși și dădu una cu pumnul pe stupuș. Dracul chiaru voia să ese, și acum stupușul îi prinse urechile, de sermanul începu să urle de durere.

„Ce faci, verme pămîntesc?” strigă. „Ești mai rău decît o sócră.”

„La naiba,” dise ostașul, „dar simțitoriu mai poți fi! Scăparea ta o mai legu de ceva, căci vedu, că binele, care țil facu, e vrednic de o rēsplată mai mare.”

„Ce mai doresci dar?” întrebă dracul. „Mai dorescu unu taleru pe ți până la sfârșitul vieții mele.”

„Dar eu n'am bani, lacomule, îți jorū pe Beizebulu, că n'am bani.”

„O sciu eu bine,” dise viclenul ostașu,

„că asta e numai o apucătură, și că vrei să te tîrguesci cu mine.”

„Îți promit dară, că vei căștiga atăția bani, căți numai doresci, numai scapă-mă odată în numele dracului.”

„Numai mereu, că graba strică trēba. Bine dar, te scapă, dar te prind de codă și nu te lasă, până nu-mi implinesci promisiunea. Dacă nu te invoesci, poți să rămăi în sticlă și să aștepti, până va veni altu cineva.”

„Nu te încređi în mine, nerușinatule?”

„Nu deđ! Cei în mână, nu-i minciună.”

„Dar cum să te lasă, să mă țin de codă? Dór asta nu se unesce cu demnitatea mea. La așa ceva nu mă pot învoi.”

„Bine dar. Rēmasu bun!”

„Rēmasu bun!” dise și dracul. Dar cându vedu, că ostașul nu se întorce, începu să se arunce de părății sticlei și să strige după el.

„Vino înapoi, prietino, vino înapoi. Scapă-mă, și dacă doresci, prinde-mă de codă, ori dacă-ți mai place, de nasu, numai scapă-mă din închisore. — Prósta ta glumă o vei plăti tu!” gândia într' sine. „De cumva nu-ți voiu puté căștiga pe nana Holofernes de sócră, atunci vei arde cu mine în iad, ceea ce totu unu dracu e.”

Ostașul se rentorse și scose stupușul

chemată în rîndul celui dintăi să-și pregătască pe poporenii la întimpinarea rului, să-i împrăstie prejudețele, să-lu înduplece a lua măsurile preventive de lipsă și să-lu îndemne a primi cu încredere dispusețiunile, cari le facu organele administrative cu scopul de a împedea rului ori lătirea lui. Ori câtu de puțină ar fi încrederea, ce în alte casuri o însuflă poporul nostru organele acelea, totuși nu se pôte presunpe despre nici unu omu cu minte, că nu se va sili să stingă focul, cându arde casa vecinului.

Politica Vaticanului. — Sub titlul acesta a publicat în numărul său din 15 a c. „Egyetértés“ unu articolu, la care până acum numai din lipsă de spațu nu amu reflectat. Dacă cetitorul scie să facă abstracție dela șovinismul, cu care e saturat articolul acela, pôte învăța foarte multu dintr'insul. Reproducem aci din articolul acela partea cea dintăi:

„Nu este pentru noi lucru nou, că agitarea naționalităților din Ungaria se razină pe Roma, și că de altă parte politica Vaticanului de multu timpu țintese la aceea, ca să tragă folosu spre scopurile sale proprii din raporturile noastre naționale nefericite. Ideea unirii gr. orientalilor este de multu unu strămură pentru Vaticanu; pentru realizarea acestei idei a sale se silesc a căștiga forțe nouă și din cauza asta a primitu între mijlocele politicele sale ținerea în trezie și nutrirea cestiunii naționalităților din Ungaria, spriginirea tendințelor naționale din Ungaria. De multu esperiamu, că în Vaticanu am mare înfuriță aceia, cari se luptă în contra ideii de stat magiare, și aceștia am ajunsu la favorul purcedătoare de după culise mai alesu pentru că astfelu se promovă sperarea vaticană referitoare la unire.

„Raportul prietinescu dintre Vaticanu și dintre naționalitățile din Ungaria a devenit deodată mai intimu, cându la noi a pornit curentul liberalu și guvernul sub presiunea puternică a opiniunii publice magiare a primitu în programul său reformele bisericesci-politice. De atunci Vaticanul

s'a protestat la vedul lumii de spriginitoriu alu naționalităților din Ungaria. Dacă mai înainte s'a silitu numai cu tactică tainică să promoveze cauza naționalităților, acum o face acesta, cum amu dice, cu fruntea deschisă. Voesce să se folosescă de naționalități spre a zădărnici tendințele liberale magiare. Politica lui precăt e de limpede, pe atata de antipatică are să fie pentru ori care magiaru cu gându patrioticu.

„Fôea „Moniteur de Rome“, carea e recunoscută de organu oficiosu alu Vaticanului, carea e organul nemijlocit pentru politica curiei romane, de cându în Ungaria opiniunea publică a formatu o tabără puternică în interesul reformelor bisericesci-politice, se pörtă față cu noi cu o inimicție aprôpe pătimașe. Purtarea ei eschide ori ce îndoială cu privire la aceea, că în cercurile vaticane se folosesc de tôte mijlocele spre a învinge curentul liberalu din Ungaria, și între mijlocele acestea se adă acum, și încă în locul celui dintăi, spriginirea tendințelor naționale.

„Acum încercările vaticane nu se îndestulescu cu aceea, ca să ațite pe clerul r. catolicu numai din punctul de vedere alu intereselor bisericesci la luptă în contra reformelor bisericesci-politice. Acum am mersu deja așa de departe, câtu voru să facă pe credincioșii catolici din Ungaria de-a dreptul inimici ai ideii de stat magiare. Său dora însamă altceva, că „Moniteur de Rome“ îndemnă pe catolici din Austria și Ungaria, să sprijinescă aspirațiunile Slavilor, Românilor și Rutenilor numai cu scopul, ca ei să câștige tôte naționalitățile acestea de aliați în lupta în contra liberalismului? E evidentu, că provocarea asta sună mai alesu catolicilor din Ungaria; căci dora Vaticanul se luptă în contra reformelor liberale din Ungaria și zădărnicierea lor și-a propus-o de țintă.“

Ajungă atata din „Egyetértés“. Concedem, că Vaticanul dorește unirea celor desbinați de cătră centrul de unitate pus de Mântuitorul nostru. Dorința asta i-o impune deja caracterul catolicu, care l'a primitu ca o dogmă dela Întemeiătorul dumnezeescu. Adevăratu e și aceea, că Va-

ticanul combat liberalismul cel de provenință jidovescă, care acum în Ungaria se silesc a încătușa atatu biserica catolică câtu și naționalitățile. Vaticanul nu are nici o lipsă de reformele bisericesci-politice proiectate de guvernul actualu alu Ungariei. Firesce că între Vaticanu și între naționalitățile din Ungaria există raportu prietinescu. Dovadă mai prôspetă cauza umplerii scaunului mitropolitanu din Agram. Dovadă și faptul nu prea îndepărtat, că Vaticanul a întervenit pentru gimnaziul nostru din Blajiu, cându acesta ajunsese în împrejurări așa de critice, de afară de Vaticanu altul nu l'ar fi putut mântui. Simpatia Vaticanului față cu poporele asuprite și dorința lui, ca între popore să domnesc dreptatea, nu datză de ieri de alaltă ieri. Numai de s'ar înțelepti ai nostri din espectorările lui „Egyetértés“! Numai de ar vedé, cine trage folosu din aceea, că o parte a Românilor din Ungaria sunt desbinați de cătră Roma!

Revistă bisericescă.

Roma.

Diua onomastică a Sfinției Sale (S. Ioachim 21 Aug.) s'a serbat și în anul acesta cu solemnitatea îndatinată. Sfinția Sa a primitu felicitările colegiului cardinalilor și a corpului diplomaticu. În decursul conversării cu reprezentanții puterilor esterne Sfinția Sa și-a exprimat părerea de rău asupra celor întâmplate la Aigues-Mortes.

Cu ocaziunea onomasticele Sale a împărțit Pontificele ca elemosină săracilor din Roma 12000 lire, preoților miseri 3000 lire și familiilor străine lipsite 17,800 lire.

Reuniunea francmasonă „Giordano Bruno“ voesce să insceneze érași demonstrațiunilor contra Pontificelui; acesta o face prin o circulară trimisă la celelalte reuniuni anticlericale din Roma. Circulara agitătoare o cetesc și procurorii, dară pe autorii ei nici grije n'au să-l iea la răspundere; cându ar scrie însă cineva în contra răpirii patrimoniului Sfințului Petru, atunci sigură nu ar fi trecut cu vederea.

Francia.

Alegerile din urmă au întărit partidele republicane preste așteptare. Foile republicane moderate nu întârzie a accentua, că rezultatul alegerilor favoritoriu republicanilor moderați este de a se ascrie în parte mare influinței lui Leon XIII, și pentru aceea ele și recomandă partidului moderat, care a ajuns la putere, ca să inaugureze o politică mai binevoitoare față cu biserica. Din contra presa radicală pretinde, că guvernul să nu se abată dela politica bisericescă de până aci. Datorința catolicilor este, ca la alegerile suplimentare din 3 a c. să ajute cu votul lor întărirea cabinetului Dupuy, care deși nu din intențiune curată, dară totuși din rațiunilor de oportunitate, va cruța biserica, în care află unu sprijin puternicu în contra uneltirilor anarchiste. Cându va fi generală convingerea, că numai cu ajutorul bisericele se potu rezolva în modu ecuitabilu cestiunile sociale și

din gatul sticlei. Dracul o tuli afară, dar ostașul îl prinse iute de codă și-lu ținu bine, deși se svircolia dracul.

Acum porni amândoi cătră curtea regescă, dracul înainte și în urma lui ostașul ținându-l bine de codă.

Cându ajunseră acolo, dice dracul:

„Eu mă bagu în fata regelui, pe carea tatăl său o iubesc nespuse de tare. Îi voi face dureri, de nici unu medicu nu va puté să o vindece. Apoi te înfățișezi tu și promiți regelui, că o vei vindeca, de-ți va da pe ți unu taler. Eu voi lăsa dintr'însa, și ne-am răfuit.“

Tôte așa s'au și întâmplat. Dar cându dracul lăsa dintr'însa, ostașul îl prinse éra de codă, și cându dracul îi dice, să mai slăbescă din dragoste, ostașul îi răspunse, că binele, ce i-l'a făcut, nu e plătitu cu talerul dîlnic, și că chiaru demnitatea dracului cere, să fie mai darnicu.

Dracul se cătrăni, dar ce să facă? „Fie dar, blăstematule! Să mergem la curtea regelui din Neapoli și să facem totu asemenea. Dór și-se va sătura lăcomia.“

S'au întâmplat tôte ca în Madridu. Regele i-a primitu propunerea, însă sub condițiunea, că dacă nu-i va vindeca fata în timpu de trei zile, îl va spîndura. Ostașul s'a învoit. Dar dracul a auditu în-

voia. „Stăi!“ gândia el întru sine, „acum a sositu ora răsbunării.“ Întru bucuria sa a săritu una și prin acesta a causat fetei o durere așa de mare, câtu a strigat și a poftit altu medicu. În ceea de totu asemenea.

Andalusianul era așa de viclenu, câtu să vadă, că dracul vre să se folosescă de o apucătură și să-lu ducă în furci. Dar nu-și perdă capul. Sosi diua a treia, și durerile fetei creșeau totu mai tare. Înaintea curții ridicau deja furcile. Cându medicul din Andalusia intră în camera fetei, durerile acesteia creșeau așa de tare, câtu ea pofti să se depărteze înșelătorul.

Asta își păstră însă liniștea și ceru răbdare încă numai pe câteva clipe. Apoi lăsa și în numele fetei porunci, să se tragă clopotele tuturor bisericelor din Neapoli.

Cându se întorse în camera fetei, dracul îl întrebă, că întru cinstea căru sfințu tragă atata clopotele?

„Le trag“, îi răspunse Andalusianul, „pentru că am dat de scire sócrei tale, să vină aci, și chiaru acum sosesc.“

Cându o audí acesta dracul, îl cuprinsu o șalmă nespuse, și de grabă lăsa din fată, așa de multu se temea de sócră.

Viclenul Andalusian l'a păcălit, și regele l'a plătitu ca unu rege.

impedecă escesele anarchiste, atunci sigur vor înceta și persecuțiunile, la care este încă supusă biserica din partea statului.

Revista politică.

Afaceri interne.

Greutățile regulării valutei au adus guvernul unguresc în o poziție foarte penibilă atât față cu guvernul austriac cât și față cu Coróna. Dl. Wekerle a fost acela, care cu toate temerile exprimate de guvernul austriac în această chestiune a urgită, să se pună în lucrare regularea valutei, și acum și el însuși trebuie să recunoască, că temerile Austriacilor au fost fondate, de orice agiulă totuși crește, și aurul nici pe bani nu se prea capătă. Nu este eschisă posibilitatea, că cabinetul Wekerle pentru fașcul, ce l'a pățit în chestiunea valutei, să fie silit a-și da dimisiunea la toamnă.

Cu privire la politica rusofilă a partidului independentist publică țiaristul parisiens Povolny (Sârb din Ungaria) unu articol în țiarul sârbesc „Branik”, în care spune, cum a convenit el cu deputatul Pázmándy în chestiunea realizării unei alianțe magiare-rusesc-franceze. Atât descoperirile lui Rimler, cât și articolul lui Povolny probază, că cei ce se închină „dictatorului” dela Turin și se laudă cu patriotismul, sunt gata a pacta chiar și cu Rusia, pe care Magiarul o consideră de cea mai mare inamică a lor, numai să-și potă realiza planurile.

Germânia.

Principele de Bismarck, fiind cercetat la Kissingen de câteva sute de învățători bavareși, a ținut un discurs, în care arată momentuositatea școlii pentru formarea caracterului național al Germanilor. Între altele a spus, că misiunea școlii este a combate particularismul și a conduce la unificarea intelectuală a Germaniei.

Războiul vamal cu Rusia încă nu-i aplanat. Finanțierii germani spre a înmulți venitele statului se ocupă cu ideea de a introduce monopolul de tutun după exemplul Franței, Angliei și Austro-Ungariei, unde tutunul aduce mai multe milioane pe an în casa statului.

Din Gotha se anunță, că secretariul de stat Strenge a prezentat dietei actul de jurământ al principelui Alfred de Saxa-Coburg și Gotha. În acest act principele joră, că va observa cu fidelitate constituțiunea principatului.

Anglia.

Gladstone vedându, că opoziționalii prin discursuri lungi voesc să amâne pertractarea bilului home-rule pe timp nedeterminat, a propus închiderea debaterilor și punerea la vot a proiectului, carea întâmplându-se proiectul a și fost primit în casa de jos cu majoritate de voturi.

În casa de jos, unde bătrânul Gladstone dispune de o majoritate bine disciplinată, ce e drept a succesu cu mari greutăți a se esopera primirea legii,

prin care voesc a ușura sârtea Irlandezilor, a acestui popor, care de secul este apăsător și neîndreptățit. Dară este fundată temerea, că proiectul home-rule va fi respins în casa de sus. Unioniștii au început o agitațiune și mai vehementă contra proiectului. Principele de Devonshire în o adunare ținută în Otley dice, că în casa de sus va pretinde respingerea proiectului nu numai din cauză, că bilul home-rule din toate punctele de vedere este rău, ci și din cauză că în casa de jos el nu a fost debătut cu seriozitatea cuvenită, era la casul cându home-rule ar deveni lege pentru Irlanda, partidul unionist va cere un home-rule și pentru Britania.

Spania.

Cabinetul Sagasta voindu a restitui echilibrul în finanțe între altele a proiectat și reducerea numărului oficialilor. Prin acesta la 2000 de oficiali ar fi rămas fără pâne dimpreună cu familiile lor. Faptul acesta a provocat mare resens și agitațiune în întreaga țară. Nu mai puțin amărăciune a produs în cetăți noua distribuție a căpitănelor generale ale armatei, în urma căreia mai multe cetăți mari rămânând fără armată, se vedu scurtate în isvârle de venit. Acestea și alte reforme au dat ansă la turburări, cari l'au silit pe guvern a sista de o cam dată executarea lor. Afară de aceea Republicanii de noi dau semne de viață; Carliștii încă așteptă momentul binevenit spre a ajunge la tron; era poporul din provincia Galiția, unde se vorbește dialectul portugez, voesc a fi anexat la Portugalia. Se vede dară, că Spania, odinioară atât de glorioasă, astăzi trece prin grele încercări.

Correspondințe.

Seplac 10 August 1893.

Onorată Redacțiune!

În numărul 31 al „Unirii” din anul c. sub titlu „Pictură bisericească” ați binevoit a face o apreaire scurtă și o recomandare binevoitoare a Onoratului confrate Ioan Bochiș preot în Orman în tractul Gherlei ca pictor bisericesc.

Permiteți-mi, Onorată Redacțiune, ca despre acest Onorată confrate, carele pe terenul picturii bisericesce a zelat mult, ridicându mai multe iconostase și pictându-le spre deplina îndestulare a respectivilor, — să fac un raport scurt, relevându ceea ce am vădit în s. biserică și în casa parochială a dînsului la 4 Iuliu a. c. cu ocaziunea conferinței preoțesci tractuale.

Înainte bisericii am vădit un crucifis unic în felul său, pictură pe platină, produs al Frăției Sale. Ar fi de dorit, ca luându-se jos de pe lemn schimositurile gătite de omeni fără chemare spre arta picturii, în fiesce care parochie, unde pietatea credincioșilor o poftesc, să se înlocuască cu astfel de iconă întru adevăr înălțătoare de pietate.

Mai virtos astăzi, cându inimicii nu numai ai limbei, dar și ai religiei noastre ne batjocoresc ritul și credința noastră, ar fi de dorit, ca chipurile de restignire ridicate pe lângă drumurile de țară și cele vi-

cinale, la încrucișările căilor și la cimiterii să se înlocuască cu picturi lucrate cu artă și cu simț, și acesta și în interesul pietății poporului nostru și în interesul unei judecări mai favorabile din partea străinilor asupra stadiului, la care a ajuns la noi arta picturii.

Întreându în s. biserică din parochia Orman, pictura din s. altariu ne-a pus în ulmire. Și această pictură este executată de Onoratul confrate Ioan Bochiș. E de însemnat, că biserică este pomposă din materialul solid. Pe bolta altariului de-asupra tabernaculului este pictat Domnul Christos ca arhier în mărime aproape naturală, ședându pe un tron în stilul orientat, de sub a cărui trei trepte isvorăsc și se împart patru riuri, curgându în diverse părți. De-a dreapta cu mâinile ridicate și deschise, cu fața rugătoare stă Maica Domnului, ca și cum ar recomanda pe cei de față în grația Fiului său. De-a stînga tronului stă învățcelul iubit, sfântul Ioan, reprezentându curățenia perfectă în etatea juneției, purtându un potir în mână. Era la treptele tronului sta în genunchi Archangel Mihail și Gavriil, în mâni cu emblemele sale, ca și patronii acelei biserici. Colore albastră cu nuori ușori încunjură dosul acestor icone. Cându intră omul pe ușa bisericii, așa-i apară aceste figuri, ca și cum întru adevăr ar fi în aer liber și nu pe bolta altariului.

De-a dreapta acestei representații, care se desparte prin o coloană, este boțelul Domnului. Christos stă în apa Iordanului. O parte a trupului este acoperită cu un vâlc alb, era o parte a vâlcului se întinde pe apă în jos.

În S. Ioan Botezătorul este învederat reprezentat frica, cu care se apropie către Domnul de pe țermurul apei. — În fața acestei icone, adevă de-a stînga celei mari, este pictată învierea Domnului totu pe boltă. Christos lasă mormintul cu un stindard pompos în stînga, semnul învingerii, — era cu dreapta binecuvîntă lumea. — Un ânger în genunchi îl adoră. Petra de pe mormint stă răzimată la o parte, și un ostaș roman câtu se poțe numai închipui de robust zace rostogolit la pămînt, voindu a-și acoperi fața cu toga.

Acestea în biserică.

Era dacă am intrat în casa parochială, am intrat într'un adevărat atelier. Felurite icone, toate lucrate în oleu, acoperu pereții. Felurite rame, marmorisate și aurite, luminate bisericesc întraurite și colorite și la înălțime aproape de doi metri am aflat în laboratorul confratelui Ioan Bochiș, și toate acestea manufactura dînsului.

Eu m'am mirat de cele vădute și am spus confratelui, cum de nu ese în publicitate spre a arăta interesatilor produsele sale, ca așa cei ce ar av lipsă de atari produse, să scie să se adreseze la Frăția sa și nu la străini, cărora le suntem dragi numai atunci, cându ne deschidem punga, ca să le solvim artiicii lor.

Precum sunt informat, Frăția sa efectuează ori ce lucru din sfera mai sus atinsă câtu se poțe de leștin și după ritul nostru în stilul orientat.

Mă rog de Onorata Redacțiune, ca acestea orduri să binevoască a le primi în colonele prețuitei „Unirii”, era pe confratele Ioan Bochiș preot în Orman (posta ultimă

Iclodul mare — Nagy Iklód și nu Gherla) îl recomandă Onoratul Cleric român de atare, cum este reprezentat în aceste ordine, și acesta și din punctul de vedere al economiei naționale.

După cari asigurându-Vă de deosebita mea stimă, sunt

Ală Onoratei Redacțiuni

devotată
Ioan Sonea,
preot gr.-cat. ală Seplacului.

Ună cuvântă la situațiune.

(Continuare).

Numai această direcțiune morbidă a spiritului opiniunii publice așa numite „patriotice” pōte să ne esplice acea neîncredere, pe câtă de afundă, așa de absolută nejustificabilă, de care ea, această opiniune publică a priori plină este față cu naționalitățile; numai această direcțiune a spiritelor esplică acea nervoasă iritabilitate, de care această opiniune publică devine cuprinsă și cândă numai se cugetă la naționalități.

Acastă afundă și, durere, totă mereu crescândă neîncredere se manifestă și de și prin pressa „patriotică”, și ea, această neîncredere, constituie o trăsătură fundamentală semnificativă a întregii activități legislative. Această trăsătură a neîncrederei se dovedește în toate dispozițiunile legislative, ce atingă relațiuni naționale, pretutindena dominază tendința învederată, câte odată chiar pe față mărturisită, de a strimțora totă mai multă cercurile de liberă mișcare și dezvoltare națională, în parte chiar și cele prin lege garantate, în contră de a asigura ingerinței statului în toate relațiunile naționalităților ună câmpă totă mai largă.

Numai această aci constatată iritabilitate a opiniunii publice „patriotice” este, care ne face a nu ne mai mira, cândă o vedem totă mereu neliniștindu-se la ori ce mișcare națională a acestor elemente, zărindă în fiesce care reprezentantă ală acelora ună dușmană fățișă sau ascunsă, în fiesce care manifestațiune națională ună pericolă, de nu o tradare de măfestate și de patrie. Numai această stare a spiritelor ne esplică paradoxul, că pe cândă opiniunea publică „patriotică” consideră măiestrită escludere din parlamentă a naționalităților de ună triumfă ală ideii oficiale de stată, aceeași opiniune publică, decretarea pasivității nouă impuse o stigmatizează de o demonstrațiune dușmănoasă statului. Numai această stare a spiritelor de permanentă neîncredere și permanentă iritațiune esplică aparițiunea de sigură paradoxă, că opiniunea publică a unui popor iubitor de libertate caută salutea acestuia în omnipotența statului și în continua urcare a puterii discreționare a guvernului, pe care apoi îl împinge formală, ca să se și useze potrivit de această putere. Er că, câtă de conceșivă s'a deprinsă a fi guvernul față de o astfel de „douce pression”, se dovedește mai bine prin persecuțiunile judecătorești, puse pe totă linia în curgere.

Și această dispozițiune a spiritelor spre neîncredere și iritațiune se mai și potențea artificială, parte bona fide, parte chiar pentru scopuri egoistice. Astfel vedem paralelă cu patriotismul torturat de sincere îngrijiri, dezvoltându-se ună „aspirantismă patriotică”, care își face de-a dreptul o chemare din aceea de a potența neîncrederea, durere și așa destulă de afundă, de a ține în permanentă iritațiune opiniunea publică, și altmintrea iritabilă. Și cunoscută este partea, ce pressa „patriotică”, reuniuniile „patriotice”, active la acea „mare operă de asimilare națională”, și în fine „politica de partidă” în parlamentă și afară — potă să-și revindece, fiesce care pe sama sa, din activitatea de această natură.

Numai pe lângă o dispozițiune spirituală șovinistică astfel infectată a opiniunii publice deciziōre la noi este posibilă, ca din incidente atât de neînsemnate, precum

suntă cërta pentru botezarea copiilor din căsătoriile mixte, nefericita ordonanță din Februară, ună pică de manevră de cabinetă și de partidă, să se pună pe totă linia în rotare cestiuni atât de grave, precum sunt cele politice-bisericesci, și să se împingă pe planul actualității reforme, cari nu ațintesc numai puțin decătă la o răsturnare radicală a aceloră base de dreptă, pe cari zacă adăpostite toate relațiunile familiare ale cetățenilor statului, precum și cele dintre stată și biserică. Numai într-o dispozițiune spirituală de a vedea pururea și pretutindena pericole și de a încerca totă mereu, prin toate mijlocele, a concopirea națională, este posibilă de a descoperi deodată, și a voi să facă și pe alții a crede, cumcă în acea tradițională comuniune de dreptă, carea s'a formată în decursă de ună milenă, prin mii și mii de legături a unei intime comuniuni de interese între stată și biserică istorice regnolare — se cuprinde o pedecă și ună pericolă pentru liberă dezvoltare a statului liberă; numai într-o astfel de dispozițiune spirituală este posibilă a se persvada pe sine și pe alții, cumcă o măsură greșită a guvernului — nu pe acesta flă compromite, ci autoritatea de stată; numai prin o opiniune publică astfel șovinistică morbidă este posibilă, cu losinca de „liberalismă”, de „autoritate vătămăată a statului”, de „unitate de dreptă” usândă în serviciul „contopirii raselor”, a face propagandă eficace pentru reforme, cari însemnăză o rumpere instantaneă și completă cu o tradițiune milenară, și ar șgudui statul în temelile lui morale.

Dar cine în țără, considerând lucrurile numai cu ceva-și nepreocupățiune, n'ar trebui să recunoască, că acelă pericolă, ce s'ar nasce, cum se pretinde, pentru stată din ținerea ulterioară la tradițională relațiune de dreptă între stată și biserică, este ună pericolă curată numai imaginară? Și cine în țără ar pută să cuprindă cu mintea sa în totă mărimea sa acele adevărate pericole, ce le-ar aduce cu sine asupra țerei astfel de reforme radicale, în casulă dacă ele serios s'ar introduce? Căci să nu ne dămă în această privință pradă unei amăgiri periculoase și să nu trecemă cu vederea marea învătătură a istoriei, după care pe lângă dreptatea guvernărilor, credința masseloră într-o mai înaltă ordine divină morală a lucrurilor, este aceea ce a formată prin toate timpurile fundamentulă adevărată solidă ală statelor și care fundamentă a-lă șgudui încă nici ună stată n'a încercată nepedepșit. Așa a fostă această în anticitatea păgână și — fără a mai atinge de evulă mediu, cu fundată în credință, nu altfel este în timpul nostru „ală luminilor”. Tendințele destructive, ale căroră simtōme le observămă în statele culturale dela apus, sunt confirmarea acestui adevăr istoric; căci ele într-o parte nu neînsemnată sunt fructele rele ale necredinței maseloră, care necredință a spriginită de-a dreptul, ca din oficiu, o politică bisericescă revoluționară. Și într-adevăr, instituțiunile moderne, politice-bisericesci ale acestor state, ar fi să ne servescă mai multă de exemplu, de care să ne ferimă, decătă pe care să-lă imitămă.

Cu intențiune decă de a încetățeni instituțiuni de asemenea natură în scopulă de a se feri de pericole imaginare, se provocă — cum credemă, și pe acestă terenă ală vieții noastre de stată pericole adevărate. (Va urma.)

Scire mai nouă.

În cauza replicii studenților români Juriulă din Clușă a decherat pe dnii A. C. Popovici și pe Nic. Romană de vinovați. Drd. A. C. Popovici este condamnată la 4 ani închisōre, 500 fl. amindă și 500 fl. cheltueli, eră Nic. Romană la 1 ană închisōre și 300 fl. amindă.

Noutăți.

Din Archidieceasă. Reverendissimulă D. Dr. Alesandru Gramă, canonică mitropolitană și rectoră seminariulă renunțândă la catedra profesorală de „Dreptulă canonică” și „Istoria bisericescă” la facultatea teologică din Blăși, a fostă numită de profesorul la această catedră Claris. D. Dr. Liciniă Popă, avendă să propună totodată și studiul Religiei în I și II clasă paralelă dela gimnasiulă din Blăși.

Din diecesa Oradei-mare. On. Gavrilă Murăgană preotă nou-ordinată este numită prefectă ală doilea seminariulă de băeți din Oradea-mare și profesoră la preparandi diecesană. On. Ioană Keri și Nicolă Fabiană au fostă numiți profesori la gimnasiulă din Beiuș, cestă din urmă deodată și prefectă în seminariulă Paveliană din Beiuș.

Începerea prelegeriloră la gimnasiulă din Beiuș amânată. Direcțiunea gimnasiulă gr. cat. din Beiuș ne telegrafizează cu dtulă de 30 Aug., că „comisiunea comitatensă de epidemie din cauza colerei a interdiș deschiderea gimnasiulă de Beiuș până la alte dispusățiuni. Despre deschiderea de mai târziu părintii se voră avisa pe cale jurnalistică.”

Concurș la stațiuni docentale. În diecesa Lugoșului s'a scrisă concursă la stațiuni docentale: I. Chizdia cu emolumentele: 120 fl., venite cantonale la ană cam 20 fl., 9 orgii lemne focale, 1200 litre grău și 1200 litre cucuruză, 2 jug. 1044° sfnăț clasa I-a, 1 jug. 1391° arătoră clasa a III-a și cortelă 2 chilii, culină, cămară și superedificate economice. II. Serb-Cianadă cu emolumentele: Venite cantonale a) după funcțiunile sacre 3 fl. v. a., b) din cassa bisericeii 15 fl. 87 cr. v. a., c) censă quarteriale 52 fl. 50 cr.; venite docentale: a) din cassa școlei 91 fl. 63 cr., b) din repartițiune pe poporă 40 fl., în sumă totală de 203 fl. v. a. și lemne focale după trebuință. S'a scrisă mai departe concursă până în 15 Septembrie n. la stațiunea docentală din Bucova pe lângă următoarele emolumente: Salariū anuală 250 fl. din repartițiune pe credincioși, arinda unei parcele de pădure și pășune de 20 jugere cu venită catastrală de 5 fl. v. a., spese cancelariale 3 fl. anual și 5 fl. diurnă și itinerariū la adunarea reuniunii învățătoresci, pentru încălțitū în chiliile proprii și sala de propunere 24 metri cubici de lemne focale, cuarțiră constătoră din 1 chilie, culină, celariū și grădină.

Slovații dată semne de viață. Sindulă evang. de conf. aug. ținută în Sz.-Miklós, comitatulă Liptó sub presiulă suprintendentulă Baltić și a mirănilă Szentiványi au alesă ca noi funcționari numai candidați de ai avocatulă Dula, adevă Slovacă pronunțată. Desbaterile au decursă mai numai în limba slovacă. La banchetă asemenea s'a vorbită totă slovacă. Împrejurarea această a adusă în mare iritațiune pressa șovinistică magiară, care ar voi, ca naționalitățile nici în afaceri bisericesci și sociale să nu se mai potă folosi de limba loră.

Corpulă profesorală dela școlele din Brașovă anunță cu durere pierderea ireparabilă suferită prin mutarea la cele eterne a iubitulă colegă Artemie Feneșeană, profesoră la școlă comercială și reală, care în urma unei grele suferințe și-a dată nobilulă seă sufletă în mâna creatorulă în 29 Aug. în anulă ală 46-lea ală vieții și ală 19-lea ală funcționării sale ca profesoră.

Castă de mōrte. Andreiă Antonă Archidiaconă ală tractulă Gherla, asesoră consist. și parochă gr. cat. în Gherla ală etății de apoplexie în anulă ală 64-lea ală etății și ală 38-lea ală preoției și-a dată sufletulă în mânilă Creatorulă în 27 a l. c. În veci amintirea lui!

Pentru procurarea de recușite, steguri flămure, policandre, albituri, obiecte piil, icōne și cărți bisericesci recomandămă institutulă de artă a lui Sits și comp. din Budapesta, cari la dorință trimită gratis catalogulă prețuriloră.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

VII.

Sinodul electorală dela 1868.

(Continuare.)

Precum a putut vedea orî cine din cele dîse pînă acum, totă motivarea celor 10 condițiunî puse noului Mitropolită este o țesătură naivă de ficțiunî fără de nici o basă reală.

Să trecem acum la înse-și condițiunile. Înșă-și introducerea condițiunilor este o ilegalitate forțe bătătoare la ochi, căci în ea sinodul se numește pe sine: *sinodă arhidieceșană*, ceea ce evidentă nu a fost, căci în elă nu a fostă reprezentată numai arhidieceșana, ci și părți însemnate din dieceșele de Gherla și Lugosă. Ce se ține înșă de înse-și condițiunile, din cele dîse în motivarea premergătoare ar crede omulă, că condițiunile voră cuprinde cătă de cătă mai în detaliu instituțiunile curatū orientale, cari voră avé să înlocușcă pe cele „străine” introduse de „bărbați crescuți în institute iesușice”, și punctele curatū orientale de disciplină, ce voră fi a se reactiva în locul disciplinei „alterate”. Din motivarea premersă numai condițiunî de ună atare cuprinsă puteaș să urmeze după toțe legile logice. În locū de acéșta înșă condițiunile conțină saū lucruri, cari dela sine se înțelegū, cum este p. e. condițiunea 7, carea edice, că mirenii nu voră puté lua parte la pertractarea ceștiunilor strănă dogmatice; saū dorințe inocente, cum este punctū 6, că la afacerile, ce privescū administrarea fondurilor și instrucțiunea tinerimii să lea și laiciū parte; saū decisiuni formale, înșă basate totū pe ficțiunî istorice. Se va vedé acéșta esaminândū condițiunile pe rîndū.

1. Condițiunea I sună astfel: „*Autonomia constituțională și sinodală a bisericei gr. cat. româneșce este și va rămâne restaurată pentru toți seculii întru înțelesul canoanelor emanate dela cele 8 concilii ecumenice, pe cătū acelea ascură drepturile dieceșelor și ale arhidieceșelor, cum și după analogia praxei nostre bisericeșce observate din seculii mai înainte de a se fi alteratū aceea prin măestriile absolutismulă.*”

Despre autonomia bisericeșcă vomă vorbi în ună altă capitulă. Aci vomă vorbi numai despre autonomia bisericeșcă așa, precum o înțelege condițiunea acéșta, și în care înțelesū este anticanoanică în natura ei, fictivă în motivare și curatū protestantă.

Din împrejurarea, că în condițiunea înțaiie sinodulă lângă cuvintulă: *autonomie* adauge atributulă: *constituțională*, după înțelesul, ce-lă are cuvintulă *constituțională* în viața civilă și în limba politică modernă, urméză, că sinodulă a enunțatū principiulă falsū, anticanoanicū și protestantū, că potestatea bisericeșcă este în mână totalitășii credincioșiloră la noi, care spre deprinderea ei și forméză unū statutū numitū: *constituțiune*, și în urma aceștei constituțiunî toți cei ce guvernéză biserica, toți cari aū funcțiuni publice bisericeșce, dela episcopū pînă la celū din urmă capelanū, suntū delegați ai credincioșiloră, chiarū precum în statele constituționale dela monarchū pînă la celū din urmă oficialū toși se consideră de delegați ai poporului. De altă parte adaugendū sinodulă lângă cuvintulă *autonomie* și atributulă: *sinodală*, urméză, că organulă supremū alū potestășii bisericeșce este adunarea saū sinodulă totalitășii credincioșiloră. Și ca lucrulă să fie și mai barocū, sinodulă cândū enunță principiulă acesta falsū și anticanoanicū, se provocă la „*canoanele emanate dela cele 8 concilii ecumenice*” și la praxa observată în seculii mai dinainte în biserica noastră. De două lucruri înșă și-a uitatū sinodulă, și aceste sunt: a) să arete din Pravilă, cari suntū „*canoanele emanate dela cele 8 concilii ecumenice*”, în înțelesulă căroră se poftesce „*autonomia constituțională sinodală*”, și b) cari suntū seculii aceia, în cari autonomia acéșta fu practicată în biserica noastră? Nici una din aceste două înșă nu o a arătatū sinodulă. Și pentru ce? Pentru că a întrelăsatū și omisū a deschide Pravilă și istoria

bisericei nostre și a căuta în ele seriosū. Căci de ar fi căutatū seriosū în aceste, atunci în Pravilă n'ar fi aflatū nici urmă de atari canone, éra în istoria bisericei nostre nici urmă de atare praxă. Atunci ar fi aflatū, că Pravilă cu cele 8 concilii ecumenice învață, că potestatea bisericeșcă nu este în mână totalitășii credincioșiloră, ci în mână Ierarchiei, căci Apostoliloră și nu credincioșiloră le-a dîșu Măntuitorulă: „*Precum m'a trimisū pe mine Tatălă, și eu vè trimitū pe voi.*” De aceea membrii Ierarchiei nu suntū delegați ai credincioșiloră, ci *ministri ai lui Dumnezeu, și ca atari mijlocitori între Dumnezeu și omū*. Atunci ar fi aflatū, că ce se ține de biserica noastră, dela unire încôce nici cândū n'a practicatū acea autonomie protestantă; înainte de unire, pe timpulă principiloră calvinesci, și ignoranța și confușiunea în biserica româneșcă din Ardélă a fostă așa de mare, cătū nu putemū sci, că praxa ce autonomie a scosū la ivélă; éra în timpurile mai vechi întuneculă, ce domnesce preste istoria bisericei nostre, este așa de mare, cătū cu siguranță nu putemū dice nimicū despre praxa bisericeșcă; pe basa analogiei înșă putemū dice, că și în biserica româneșcă va fi fostū acea praxă, ce a fostū pe așrea în biserica resăritulă, va să dică praxa dedusă din principiulă, că potestatea bisericeșcă este în mână Ierarchiei și nu în ale totalitășii credincioșiloră.

Lucruri aceste așa de evidente, cătū este genantū a întimpina contrariulă loră în unū sinodū. De aceea dacă sinodulă ar fi lăsatū la o parte ficțiunile istorice în punctulă acesta alū condițiuniloră, și și-ar fi spusū voința clară, francă, la înțelesū și fără a se folosi de masca cuvinteloră, atunci ar fi dîșu: Mitropolitulă nostru cu privire la guvernarea bisericeșcă va fi datorū a părăsi principiile Pravilei și a primi în totū întregulă loră principiile protestante și calvinesci. Acesta este cuprinsulă curatū alū condițiunî înțaiie, și în șirulă loră înțaiia ficțiune.

Vorbesce sinodulă în condițiunea acéșta și de „*măestriile absolutismulă*”. Din totū spiritulă, ce transpiră și în motivare și în înse-și condițiunile, se vede, că sinodulă sub: *absolutismū* înțelege guvernarea episcopéșcă în înțelesulă canoaneloră apusane, ca și cum guvernarea acéșta ar fi absolutistă, éra cea în înțelesulă canoaneloră resăritene „*constituțională*”. Acum „*constituțională*” nu este guvernarea episcopéșcă nici cea apusană, nici cea resăritenă. Dacă înșă este vorba de aceea, care dintre ele este mai restrînsă prin alte instituțiunî și prin canone, și prin urmare mai aprôpe de cea „*constituțională*”, atunci fără șovăire dicemū, că cea apusană și nu cea resăritenă. Căci după dreptulă resăritenū episcopulă în guvernarea bisericei sale nu este restrînsū decâtū numai prin canone. De o instituțiune diecesană, carea să servéză de contrapondū potestășii episcopéșce, nu scie nimica dreptulă orientalū. Scie înșă dreptulă apusanū, care capituleloră catedrale le-a datū o atare organizațiune, cătū prin ele să se mărginéză în măsură însemnată puterea episcopéșcă în diecesă. O atare organizațiune n'au avutū în orientū oficialii episcopéșci nici odată. 1) Totă asemenea este în apusū mărginită puterea episcopéșcă și priu fixarea pușețiunî de dreptū a fieșce căruī beneficiatū față cu episcopulă, ceea ce în orientū stagnandū desvoltarea dreptulă, nici cândū nu s'a pututū întimpla. Și așa putemū să dicemū categorice, că deși cuvintulă „*absolutismū*” în discusiunea instituțiuniloră bisericeșce nu se pôte întrebuișta, totuși luandū-lă în înțelesulă profandū, „*absolutismulă*” este multū mai mare după dreptulă orientalū, ca după celū apusanū, și „*părintii sinodului*” multū aū greșitū, cândū aū espusū lucrulă chiarū întorsū.

Amū dîșu, că cuvintulă: *absolutismū* vorbindū de instituțiunile bisericeșce nu se

pôte întrebuișta. Monarchū absolutistū este acela, care are în mânăle sale întregă potestatea publică nețermurită prin nimica. În biserica înșă nimeni nu are o atare potestate, căci în biserica potestatea tuturoră, chiarū și a capului, este limitată prin legile sacre, cari staū de-asupra tuturoră, și de aceea în biserica nu pôte exista nici domnū absolutū, nici absolutismū.

2. Condițiunea a două cuprinde principiulă, că uniunea noastră este uniune numai dogmatică.

3. Condițiunea a treia vorbesce de dependența Ierarchiei nostre dela Scaunulă Romei, carea ar fi cercușisă prin canonele conciliulă dela Florența. Și-a uitatū înșă sinodulă să spună, cari suntū canonele acelea ale sinodului dela Florența, cari cercușitū dependența dela Scaunulă Romei. Noi scimū numai de unū decretū de uniune făcutū la Florența, în care suntū cuprinse cele 4 puncte de divergență între cele două biserici. De canone dela Florența, cari să cercușie dependența dela Scaunulă Romei, n'amū auditū, pînă ce n'amū cetitū condițiunile sinodului din 1868, și nici noi nici altū muritorū nu le va afla nicăiri. Asta este a două ficțiune istorică.

4. Condițiunea a patra opresce membriloră bisericei nostre apelațiunea la consistorele rom. catolice. Despre acéșta acum puteaș fi „*părintii sinodului*” siguri, că orî ce Mitropolită nu va suferi, să se întimple în provincie, și fără să i-se pună ca condițiune, și Mitropolitulă Vancea cu auctoritatea lui i-a și succésū a o cassa cu totulă în provincia de Alba-Iulia, deși nu odată se tânguia amarū în contra aceloră, cari prin adunări și prin foli vorbiaū cu vervă despre autonomia noastră bisericeșcă, după culise înșă subministraū ajutorū consistoreloră romano-catolice în judecarea causeră apelate la ele incompetenti din provincia noastră de Alba-Iulia. Ilegalū devine înșă punctulă acesta prin aceea, că poftesce, ca celū ce ar apela la consistorele rom.-catolice, „*să fie trasū la judecată sinodală*”. Că unū atare individū merită ca unū călcătorū alū ordinii Ierarchiei a fi trasū la judecată, e unū lucru, ce se înțelege dela sine. Se nasce înșă întrebarea, care este forulă competentū spre a-lă trage la judecată? Sinodulă dice, că să fie trasū la *judecată sinodală*. De aci ar urma, că forulă competentū de judecată în biserica noastră este *sinodulă*, și noi așa credemū, că „*părintii sinodului*” aū înțelesū sinodulă diecesanū. Acum sinodulă provincială constătătorū din Mitropolitulă și Episcopii săi după Pravilă funcționéză în unele casuri ca forū de înțaiia, în altele ca forū de a două instanță. Nici unū canonū înșă nici din Pravilă nici din toți codicii bisericei resăritulă nu prescrie, că și sinodulă diecesanū să figureze în biserica ca forū de judecată. Asta este a treia ficțiune.

În contra adevărului acestuia clarū și evidentū din dreptulă orientalū unū pôte s'ar provoca la sinodulă nostru din 1728 ținutū sub presiulă Rectorului Iesuișiloră din Clușiu-Mănășturū, în care sinodulă a figuratū ca forū de judecată în cauza lui Toma Szvidirovics protopopolū Mănășturulă, și la sinodulă nostru dela 1742 ținutū sub Episcopulă Clain, care asemenea a figuratū ca forū de judecată în mai multe cause. (Acte sinodale de I. M. Moldovanū.)

La aceste înșă replicămū:

a) Sinodele aceste n'au fostū sinode diecesane în înțelesulă cuvintului, căci numai protopopii aū fostū de față;

b) Cele mai multe cause judecate aū fostū cause de ale protopopiloră, cari chiarū nici astădi nu se judecă de forurile protopopéșce ca forū de I-a instanță, ci de foruri mai înalte;

c) Neavendū atunci episcopulă nostru consistoriū regulatū, loculă lui liū ținea în unele privințe conferința protopopiloră numitū sinodū numai în sensū forțe largū;

1) Cf. Vehring o. c. pag. 625.

d) Totu' periodul acela a fostu' unu' periodu' de tranziție dela stările noastre primitive bisericesti la stările mai regulate de mai târziu. De aceea surrogatele de pe atunci a unor instituții nu pot servi de normativ pentru timpurile mai târzi;

e) Cuvintul sinodul sau soborul în toate actele noastre vechi nu are unu' înțelesu' determinat. Așa se numesce sinodul 1. adunarea episcopului cu protopopii (sinodul dela 1728 și 1742); 2. adunarea preoților la instalarea episcopului (sinodul din 1732); 3. adunarea câtorva protopopi și preoți (sinodul din 1725 sub Pataki); 4. forul protopopescu' (vezi în sinodul din 1833).

De aceea din actele noastre este chiaru' imposibilu' a da definițiunea esactă a sinodului, de unde trebuie să se nască o confuziune nedatată, dacă sinodului, pe care proprie în biserica noastră nici nu-lu' scimă, că ce a fostu', i-se mai ascriu' și funcțiunil de administrarea justiției contra dreptului orientaliu' evidentu'.

Punctul 5, 6, 7 cuprindu' lucruri inocente cu privire la participarea mirenilor la unele afaceri bisericesti.

Interesantă de totu' însă este punctul 8, care aduce arhierilor nostri aminte, că prin canoanele bisericesti sunt îndatorați a ține în fiesce care anu' sinodul. Adevăratu', că nu spunu', că ce sinodul. Din totu' spiritul condițiunilor însă se vede, că au înțelesu' sinodul diecesan. Cu punctul acesta „părinții sinodului“ fără voea loră fură ajunsă de ironia aceea, a fatalul după păgâni, a prevedinței dumnezeesti după creștini, ce apare în unu' modu' așa sublimu' prin tragicul grecescu', ironia cea înaltă, după care greșala în dezvoltarea sa firăscă se bate și în urmă se desvleșce ea pe sine însăși spre a deveni satirizată.

Sinodul dela 1868, așa se vede din totu' spiritul lui, purcede din principiul, că sinodele diecesane sunt o instituție orientaliă, și numai contactul nostru cu biserica apusului, care nu cunoșce sinode diecesane, au făcutu', de la noi au mai eșitu' din usu' sinodele diecesane. Lucrul însă stă chiaru' din contră. Sinodele diecesane sunt o instituție curat apusană, născută și dezvoltată în apus. Dreptul orientaliu' din Pravila și din celalalt codici nu numai nu cunoșce sinode diecesane, dară le și opresce ca pe unu' ce anticanoonicu', și nu permite decâtu' sinode provinciale sau „mitropolitane“. Sinode diecesane începură a se ține mai întâiu' în apus în Spania, prin seculul al 4-lea, și în apus nici n'au încetată nici cându'. Practica îndelungată și legislațiunea bisericestiă pozitivă le-a regulat din ce în ce totu' mai tare în decursul timpurilor, așa cătu' eruditul Pontifice Benedictu' XIV a putut scrie numai despre ele clasicul său opă „De synodo dioeclesana“ în două tomuri mari.

Fiindu' că „părinții sinodului“ vorbesc despre canoanele bisericesti, cari îndatorescu' pe Arhierii bisericii noastre la ținerea sinodelor diecesane, așa ar fi făcutu' foarte bine, dacă ar fi citat canoanele acestea. Nu le-au citat însă, pentru că în totu' dreptul orientaliu' nu esistă nici unu' singur canonic de unu' atare cuprinsu'. Principii calvini Georgiu' Rákotzy la anul 1643¹⁾ și Mihailu' Apafy la anul 1580²⁾ după norma sinodelor calvinesci, ce le-au împrumutat și Calvinii dela catolicii apusani, au prescriș și pentru clerul românesc din Ardelu' ținerea unor felu' de sinode din toți preoții în fiesce care anu',

însă așa, că în lucrurile religioase mai grele să se supună deciziunii superintendentului calvinescu'. De aci se vede, că scopul principilor calvinesci nu a fostu' introducerea sinodelor diecesane în biserica românească, câtă mai multu', ca cu ajutorul adunărilor anuale ale clerului să vtrăscă pe încetulu' calvinismul în sufletul preoților românesci. „Părinții sinodului“ dela 1868 însă numai nu voru' ascrie valoare de „canoane bisericesti“ dispozițiilor acestora a principilor calvinesci. Din actele sinodelor ținute sub principii calvinesci, ce le mai avem, se vede însă, că la aceea n'a luat parte întregulu' clerul, ci numai protopopii. Așa sinodul dela 1675 ținut sub Sava Mitropolitul se începe cu cuvintele: „Rînduila soborului mare, carele s'au ținut în Belgradu' Vlădica Sava cu toți protopopii țerei“, éra în altul cu cuvintele: „Părințele Mitropolitu' Sava cu jurații scaunului, cu protopopii în sobor în Belgradu' la mănăstire.“¹⁾ Ba chiaru' și după unire cele mai multe sinode, dela cari avem date, au stat numai din protopopi, așa cel del 1728, dela 1739, dela 1742.²⁾ Sinode diecesane pe base mai ample decâtu' numai din protopopi, în cari să fie reprezentat și clerul celalalt, va să dăcă sinode diecesane barēmă aproximative după norma celor apusane, cu singurul cugetu' curat de a promova binele bisericii, au început a se ține numai după S. Unire, și noi credem, că în urma influinței teologului Iesuitu', care pe basa rudimentelor sinodate aflate deja în biserica noastră ca restul influinței calvine, sinodele diecesane apusane ca unu' ce foarte practică a voit să le introducă și în biserica noastră. De aceea între canoanele sinodului dela 1700, în cari transpiră deja spiritul bisericii apusane chiaru' canonicul I alu' sinodului dela 1700 dăce: „Cându' va rîndui Vlădica și cu țitorii, cari voru' fi jurați lângă Vlădica și de sobor de toți protopopii țerei, atunci totu' protopopul cu doi preoți bătrâni să se afle la ziua cea numită a soborului.“ Influența ideilor apusane despre sinodele diecesane, în cari să fie reprezentat întregulu' clerul, în canonicul acesta cu greu se pôte nega.

Ori cum va fi însă, aceea e certu', că sinodele diecesane sunt o instituție apusană și nu resărită. Și apoi ore nu este o ironie fatală, că „părinții sinodului“ atât de inferblutați asupra „bărbăților crescuți în institute iesuitice“ fără voea loră postescu' observarea cu rigore a sinodelor diecesane, instituție adusă din „institutele iesuitice“? Acesta este a patra ficțiune în condițiunile sinodului.

Și mai mare ficțiune este însă, cându' din sinodele nedeterminate ținute în biserica noastră în urma influinței mai întâi a Calvinilor, — cari idea sinodelor éra-și dela catolicii apusani au luat-o, — după aceea în urma influinței apusanilor, se deduce concludiunea cutezată, că biserica noastră singură în resărită ca „sinodală“ a fostu' totodată și „constituțională“ în înțelesul modernu' politicu' alu' cuvintului, cu toate că biserica noastră în timpul „constituționalismului“ nu a putut duce nici până la o legislație câtă de primitivă și la o praxă câtă de câtă uniformă, care să reguleze ținerea sinodelor. Cu câtă mai constituțională trebuie dară să fie biserica apusană, unde multă mai multe sinode s'au ținut ca la noi!

Noi, deși sinodele diecesane sunt o instituție eminenter apusană, dorim ținerea loră și mai departe, de câte ori va cere lipsa. Ba dorim amplificarea loră până la congrese, în cari să participe și laicii la cauzele economice, culturale și scolare. Cu celea dăce până acum despre sinodele diecesane am voit numai a limpedi cestiunea loră din punctul de vedere alu' originii și alu' istoriei loră, și a contribui după puteri la delăturarea unor prejudețe, cari numai onore nu ne facă înaintea Europei culte.

(Va urmă.)

Dionisiu și Sibilele.

Scene din timpurile Cesarilor de Miles Gerald Keon.
(Continuare.)

XXII.

Amadoué femeile se uită înmărmurite la el. „Castelul, mamă, grozavul castelu!“ Incepu Agata. „Vezi, presimțulu' meu! Mai bine să nu mergem nici odată acolo!“

„Înțelege, fata mea,“ dăse Aglae luminându-o. „Primejdia, ce ne amenință, nu vine din castelu' și nici nu este în castelu'. Dar pentru ce dăci, domnulu' meu, că nu vom pute ajunge în el?“

„Pentru că e vorba, să vă prindă pe drumu,“ răspuse Paterculu'.

„Atunci rămânem aici,“ hotărî Aglae liniștită și energică.

„Nici acesta nu v'o sfătuescu,“ adăuse tribunulu'. „Acea mână inimică se va întinde mai curându' ori mai târziu după voi. Eu numai de aceea m'am grăbitu' aici la voi, nobilă dămnă, ca să vă împărtășescu planulu' meu, ce l'am escugetat pentru siguranța văstră și parte l'am și dusu' în depănire. Speră, că flă veți aproba.“

Mama și fata priviau cu încordare la bărbatul, ce se îngrijesce de sörtea loră într'unu' chipu' așa de tainicu'.

Veleit a scosu' acum din crețele tunicei sale mai multe tăblițe de cëră. „Aici e o scrisore, ce va trimis'o triumvirulu'. Am grijit'o, ca să ajungă în altă mână.“

Elu' ceti:

„Marcu Emiliu' Lepidu' sorei sale Aglae salutare.“

„Mă bucură, că argumentele mele te-au convinsu', și că te-ai hotărît a urma sfatulu' meu, ce ți-l'am dat în ultima mea scrisore. Naea, ce am tocmit'o, ca să vă ducă în Spania, vă așteptă lângă Gaeta. Rămăi cu bine!“

„Așadar bagă de samă. Acestă epistolă am scris'o eu, și v'o voit trimite printr'o solie, ca și cum ar veni dela triumvirulu'. Dar unu' spionu' alu' meu o va prinde, și ea va ajunge în mânil unei persoane înalte, pentru a cărei ochi e și menită. Aici se va crede, că urmați sfatulu' triumvirulu' și mergeți în Spania. Vă vor căuta la portu' în locu' de a vă căuta pe drumulu', ce duce la Circeji. De aceea vă rog, ca să luați mâne diminetă o trăsura cu doi cai și să vă opriți în Biga.“

„Bine,“ dăse repede Aglae, „dar atunci nu ne vor găsi nici la țermu.“

„De asta m'am îngrijit eu,“ răspuse Paterculu'. „Acolo vor găsi ei o nae, în care se vor urca trei femei și unu' bărbat bătrân, adecă tu, nobilă dămnă, fitcă-ta, o sclavă și bătrânul libertinu', și naea se va pune în mișcare.“

Aglae părea că visă. „Dar bine, nobile, cum să pot eu primi acestea toate dela tine?“ Ochii ei erau plini de lacrimi, ce i-le storcea surprinderea și ambițiunea.

„Te rog, să mă lași, ca să vă servescu numai odată,“ dăse Paterculu'. „Dar am mare grabă. Măne diminetă scrisorea va fi prinsă, și mâne sară veți fi căutate la țermu, și mâne voi veți fi conduse de unu' om de încredere în Circeji. Rămăneți sănătoșe, nobilă dămnă și frumoșă feciără, și de veți ave vre-odată lipsă de unu' ajutoru', onorați-mă pe mine cu încrederea văstră.“

¹⁾ Can. 20. Ant.: *Μη εἶναι δὲ τινὰς ἐπισκόπους καθ' ἑαυτοὺς συνόδους ποιεῖσθαι ἀνεὺ τῶ περιστευμένῳ τῶ μητροπόλει.* Syn. III. 162. = Nu se cade episcopilor a ține sinode fără de Mitropolitul, va să dăcă nu sunt lertate sinodele diecesane, ci numai provinciale. Éra interpretul Zonara: *Οὐ παραχωρεῖ δὲ ὁ κανὼν μόνους τοὺς ἐπισκόπους συνιστᾶν σύνοδον, μὴ παρόντος τοῦ μητροπολίτου τῆς ἐπαρχίας.* = Nu permitu' canoanele să țină episcopulu' sinodul fără Mitropolitul. La Zishman I. c. 216.

²⁾ Petru Mașoră Ist. bis. pag. 85.

³⁾ Acte și Fragmente de Tim. Cipariu pag. 65.

¹⁾ Acte și Fragmente pag. 145 și 148.

²⁾ I. M. Moldovanu' Acte sinodales.

Cu aceste eși repede pe nșe, fără să voescă a asculta mulțămitele celor două Eline. Din pragă însă le mai dîșe: „Fiți sigure, că Cesarul vă va crede ori și unde, numai în castelul triumvirului nu. Altfel ar pute să facă presiune asupra lui Marcă Lepidă, și acesta nu e din o fire cu nepotu-so Paulă, care a voită să se jertfescă pe sine pentru alții! Salveto!” (Va urmă.)

Editoră și redactoră răspundătoră:
Dr. Victoră Szmigelski.

Concursă. (38) 2—2

Pentru Seminarul clericală gr. cat. din Blăși se caută 2 indiviți la oficiul de credințeri (servitori) cu terminul de 20 Septembrie 1893 st. n. Serviciul dăruză din 25 Septembrie 1893 până în 1 Iulă 1894, adecă câtă anulă scolastică.

Plata pentru fieșce care e 5 fl. v. a. pe lună plătină în rate lunare decursive, cuartiră în edificiul seminarială, vîptă gratis dela masa clericilor, luminată și încălđită asemenea gratis.

Concurenții au să alăture la suplicele loră:

a) Carte de boteză;
b) carte despre purtarea morală dela antistia comunală, ăra dacă au fostă până aci în ore care serviciă, atunci să se alăture și cartea de serviciă.

Condițiunile de primire se potă vedea mai în detaliă la superioritate seminarială, căreia au să se îndrepte și suplicele.

Blăși 23/8 Augustă 1893.

Rectoratul Seminarială.

Nr. 2836—1893. (35) 3—3

I. Eșcriere de concursă.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se eșcrie concursă la 7 ștendii din fundatiunea fericitului Dr. Simeonă Ramonțiai și anume: la ună ștendă de 315 fl. usuată de medicinistulă Eugenă Solomonă, ună ștendă de 100 fl. usuată de medicinistulă Alesandru Germană, unulă de 84 fl. usuată de medicinistulă Iacobă Făgărășană, și 4 ștendii de câte 63 fl., din cară unulă usuată de Ioană Ivană absolută de școla agronomică din Medieșă, altulă usuată de medicinistulă Victoră Graură și declarată de vacantă, pentru că numitulă n'a satisfăcută prescrișeloră legale pentru ștendiștii ramonțiană, ăr cealalte două usuată de gimnasiștii Nicolă Racovițană și Ioană Hundrea, cară nu s'au legitimată despre progresulă în studiă în anulă scolastică espirată.

La aceste ștendii potă concurge:

a) numai tineră studenți miseră, cară suntă născuți în Transilvania și suntă Români de naționalitate;

b) cară pe lângă purtare bună au din studiă calcul de eminentă;

c) dintre concurenți voră ave preferință în înțelesulă testamentulă, caeteris paribus, cel de origine nobilă și consăngenă cu piulă fundatoră;

d) dela concurenți se potfescă, să alăture la cererile concursuale: *testimoniă scolastică în copie autentică și nu în originală*, carte de boteză, testimoniă medicală, atestată de paupertate, care să fie subscrisă de antistia comunală politică și întărită cu sigilulă parochială;

e) concurenții să numescă expresă institutulă, la care și unde voră să continue studiile academice ori gimnasiale pe anulă scolastică venitoră 1893/4.

Cererile concursuale, cară nu voră fi ajustate în modulă indigitată, ori nu se voră așterne la consistoriulă subsemnată până la terminulă prefiptă, nu se voră lua în considerațiune.

Blăși în 12 Augustă 1893.

II. Eșcriere de concursă

Pentru 2 ștendii de câte 60 fl. din fundatiunea fericitului episcopă Ioană Bobă folosite de juristulă absolută Mihaiă Bohățelă și gimnasiștulă absolută Virgiliă Măcelariă se eșcrie concursă până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Cel ce dorescă a obțină aceste ștendii, au de a-și instrui cererile conformă condițiuniloră înșirate mai susă în eșcrierea de concursă pentru ștendiile ramonțiane, și pe acele a-le așterne subsemnatulă Consistoriă până la terminulă prefiptă.

Blăși în 12 Augustă 1893.

III. Eșcriere de concursă.

Pentru ună ștendă de 70 fl. din fundatiunea fericitului Ioană Gavrilă Vajda de Soșmeză și a soșieră sale Elisabeta născută Fuleoviciă folosită de gimnasiștulă Vasiliă Muste, care nu și-a legitimată progresulă, se eșcrie concursă până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c.

Doritorii de a obțină acestă ștendă, cară *trebuie să știe perfectă romăneșce*, au de a-și instrui cererile conformă condițiuniloră desfășurate mai susă în eșcrierea de concursă pentru ștendiile ramonțiane, și pe acele a-le așterne subsemnatulă Consistoriă până la terminulă prefiptă.

Blăși în 12 Augustă 1893.

IV. Eșcriere de concursă.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se eșcrie concursă la 7 ștendii din fundatiunea fericitului Archiepiscopă și Mitropolită Alesandru Șterca Șuluță și anume: ună ștendă de 400 fl. folosită de doctorandulă în medicină Alesandru Codarcea; 2 ștendii de câte 200 fl., unulă usuată de juristulă absolută Gavrilă Suciă și altulă de

techinulă Aureliă Stolca; 2 ștendii de câte 100 fl., din cară unulă folosită de juristulă Iulă Aranyosi, care nu și-a legitimată progresulă, și altulă de gimnasiștulă absolută Nicolă Popă; 2 ștendii de câte 60 fl., din cară unulă usuată de gimnasiștulă absolută Liviă Cigăreană, altulă de gimnasiștulă Emanoilă Brană, care nu și-a legitimată progresulă.

Cel ce dorescă a obțină vre-unulă dintre ștendiile de mai susă, au să intrunescă următoarele condițiuni:

a) că suntă români gr. cat. miseră, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună, au din studiă calcul de eminentă;

c) dintre concurenți voră ave preferință, cară voră pute dovedi, că suntă consăngenă cu piulă fundatoră;

d) concurenții să alăture la cererile sale: *testimoniă scolastică în copie autentică și nu în originală*, atestată de consăngenitate, — dacă suntă consăngenă cu fundatorulă, — carte de boteză, testimoniă medicală, și să numescă expresă institutulă, la care și unde voră să continue studiile academice ori gimnasiale pe an. scol. 1892/3. Cererile ajustate să le așternă la subsemnatulă Consistoriă până la terminulă prefiptă.

Blăși în 12 Augustă 1893.

V. Eșcriere de concursă.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se eșcrie concursă la ună ștendă de 40 fl. din fundatiunea fericitului canonică Constantină Alutană, usuată de gimnasiștulă Aureliă Popă, care nu și-a legitimată progresulă.

Doritorii de a obțină acestă ștendă voră ave să-și instruescă suplicele conformă condițiuniloră indigitate în eșcrierea de concursă pentru ștendiile Șuluțane și a-le așterne Consistoriulă subsemnată până la terminulă prefiptă.

Blăși în 12 Augustă 1893.

VI. Eșcriere de concursă.

Până în 5 Septembrie st. n. inclusive a. c. se eșcrie concursă la 4 ștendii de 80 fl. v. a. din fundatiunea fericitului Lazăr Baldi.

La aceste ștendii voră pute concurge numai gimnasiști români din comitatulă Clușului, și numai consăngenii cu piulă fundatoră potă fi și din alte comitate.

Doritorii de a obțină aceste ștendii voră ave să-și instruescă suplicele conformă condițiuniloră indigitate în eșcrierea de concursă pentru ștendiile Șuluțane și a-le așterne Consistoriulă subsemnată până la terminulă prefiptă.

Blăși în 12 Augustă 1893.

Consistoriulă archidieceșană gr. cat. de A.-Iulia.

Cu deosebită stimă cuteză a Incunoscința pre Veneratulă Cleră greco-catolică, că precum și până acum iaă asupra-mă gătirea de

iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericiloră, ce privesce lucrulă de măsari și de sculptoră, de colorare respective de marmorisare și de provedere cu icone sântă, dimpreună cu aședarea aceloră obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesouă ou plăcere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au căștigată recunoscere deosebită, și tôte mă îndreptășescă la sperarea, că Veneratulă Cleră mă va împărtăși ocașionalmente de prețuită-ă încredere. Silința mea se va îndrepta tot-deuna într'acolo, ca și de aci înainte să merită renumele celă bunu, care mi-l'am căștigatu până acum.

Prin tarifulă de zone dispărëndă depărtăriile, prin această capacitatea de concurență mi-s'a mărită.

Rugându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ianuariă 1892

cu deosebită stimă

Carolă Müller,

auritoră și fabric. de recuis. bisericescă.